

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 7 lipca 2021 roku, znak ON. (...)1.834.2021.AR Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. uchylił orzeczenie (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. z dnia 7 maja 2021 roku, zaliczające S. M. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe z symbolem przyczyny niepełnosprawności 03-L oraz 02-P i obejmujące wskazania związane z niepełnosprawnością, w tym wskazanie, że odwołująca się nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji i orzekł o zaliczeniu S. M. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności do dnia 6 lipca 2024r. z powodu choroby oznaczonej symbolem 03-L (k. 109 akt organu).

S. M. wniosła odwołanie od tego orzeczenia, żądając zaliczenia jej do stopnia znacznego, bowiem wymaga stałej lub długotrwałej opinii innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Argumentując swoje stanowisko wskazywała, że jest samodzielna w zakresie higieny osobistej i karmienia, natomiast nie może sama załatwić spraw urzędowych, załatwiać spraw przez telefon, podróżować ze względu na lęki oraz zawierać umów cywilno-prawnych (k.4-5).

W odpowiedzi na odwołanie Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. nie znalazł podstaw do zmiany lub uchylecia decyzji i wniósł o oddalenie odwołania wskazując, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane zgodnie ze stanem faktycznym. W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy przedstawił argumentację analogiczną do zaprezentowanej w zaskarżonym orzeczeniu (k.7-8).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. urodzona (...) ma obecnie 74 lata. Posiada wykształcenie średnie. Obecnie nie jest aktywna zawodowo, korzysta ze świadczeń emerytalnych.

Niesporne, nadto dowód: wniosek o wydanie orzeczenia – k.93 akt organu,

S. M. przeżyła operację całkowitego usunięcia krtani wraz z okolicznymi węzłami chłonnymi oraz radioterapię operacyjną w 1996r. z powodu raka krtani. Ma permanentny otwór tracheotomijny, wykształciła mowę przelykową (cichy szept), która nie zawsze jest zrozumiała przez otoczenie. Pozostaje pod opieką P. Poradni Laryngologicznej. Obecnie nie ma wznowy nowotworu. Jej prawa ręka nie jest w pełni o sprawna (prawdopodobnie wskutek dysfunkcji nerwu dodatkowego). Korzysta z aparatu słuchowego.

S. M. leczy się psychiatrycznie od 2009 r. z rozpoznaniem zaburzeń nastroju – dystymia. Przyjmuje leki przeciwdepresyjne w dużej dawce. W obecnym stanie psychicznym utrzymują się objawy dystymiczne o takim nasileniu, że utrudnia to funkcjonowanie odwołującej. Zaburzenia te mają charakter trwały.

S. M. samodzielnie wykonuje czynności samoobsługowe, czynności higieny osobistej, spożywa posiłki. Prowadzi gospodarstwo domowe samodzielnie. Odwołująca nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Jest osobą zdolną do samodzielnego poruszania się, czynności z zakresu higieny, ubierania się oraz odżywiania. Wymaga jedynie czasowej pomocy osoby trzeciej w zakresie komunikacji.

Ze względu na wiek i zmiany zwyrodnieniowe stawu kolanowego oraz kręgosłupa szyjnego należy ją zaliczyć do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe.

Wskazane schorzenia mają charakter trwały i czynią ubezpieczoną niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym, zaś przyczyną niepełnosprawności jest brak narządu głosu i zaburzenia nastroju (symbol 03-L i 02-P).

Dowód: historia choroby – k., dokumentacja medyczna – k. 1,11, 21, 34-43, 61-65, 83-89, akt organu, k.24-31 akt sprawy, karta informacyjna leczenia szpitalnego – k.12, dokumentacja medyczna – k., ocena stanu zdrowia k. 107, 118-120 akt organu, ocena funkcjonowania społecznego k. 105-106, 116-117 akt organu, opinie biegłego z zakresu otolaryngologii – k.36-38, 46,80-81, opinia biegłego z zakresu psychiatrii k. 55-60, opinia biegłego z zakresu ortopedii k.99,

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie jedynie częściowo.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności jest regulowane przez ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm., dalej jako „ustawa o rehabilitacji”) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2021 r. poz. 857 ze późn. zm.).

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 ustawy o rehabilitacji rozróżnić można trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji (art. 4 ust. 1 ustawy).

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych (art. 4 ust. 2 ustawy).

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4 ustawy).

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne (art. 4 ust. 3 ustawy).

Standardy w zakresie kwalifikowania do poszczególnych stopni niepełnosprawności uregulowane zostały w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 857 dalej jako (...)). Rozporządzenie precyzuje pojęcia użyte przez ustawodawcę, i tak w zakresie kwalifikowania do znacznego stopnia niepełnosprawności, niezdolność do pracy oznacza całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu (§ 29 ust. 1 pkt 1), konieczność sprawowania opieki - całkowitą zależność od otoczenia polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem (§ 29 ust. 1 pkt 2), konieczność udzielania pomocy, w tym pomocy w pełnieniu ról społecznych – zależność od otoczenia wymagającą wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych (§ 29 ust. 1 pkt 3). Natomiast w zakresie kwalifikowania do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności czasowa pomoc w pełnieniu ról społecznych oznacza konieczność udzielania pomocy (zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników

społecznych i kulturowych) w okresach wynikających ze stanu zdrowia (§ 30 ust. 1 pkt 1), a częściowa pomoc w pełnieniu ról społecznych oznacza wystąpienie co najmniej jednej okoliczności wskazanej powyżej (§ 30 ust. 1pkt 2).

Pojęcie niezdolności do samodzielnej egzystencji ma szeroki zakres przedmiotowy. Obejmuje bowiem opiekę, oznaczającą pielęgnację, czyli zapewnienie ubezpieczonemu możliwości poruszania się, odżywiania, zaspokajania potrzeb fizjologicznych, utrzymywania higieny osobistej itp. oraz pomoc w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego. Chodzi więc o takie naruszenie sprawności organizmu, które uniemożliwia zaspokojenie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4 ustawy). Istotne jest, aby wskazane elementy występowały łącznie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 sierpnia 2005 r., sygn. akt I PK 11/05, OSNP 2006/11-12/181 oraz Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 6 marca 2003 r., sygn. akt II AUa 651/02, Pr.Pracy 2004/7-8/65, a nadto w wyroku z dnia 21 lutego 2002 r., III AUa 1333/01, OSA 2003/7/28). W wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. akt III Aua 386/07, orzeczono, że za niezdolną do samodzielnej egzystencji uznaje się wyłącznie osobę wymagającą stałej pomocy przy chodzeniu, jedzeniu, ubieraniu się. Sąd ten wskazał, że utrudnienia w poruszaniu się, czy niemożność samodzielnego wyjścia z wanny są utrudnieniami niewystarczającymi do przyjęcia niezdolności do samodzielnej egzystencji – nie uzasadniają bowiem korzystania ze stałej lub długotrwałej opieki i pomocy (w odróżnieniu od pomocy doraźnej). Stanowisko to podziela Sąd orzekający w niniejszej sprawie.

Przy zastosowaniu powyższych zasad, zdaniem Sądu, należało przyjąć, że zaskarżone orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności było prawidłowe w zakresie zaliczenia odwołującej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostawało, iż wnosząca odwołanie jest osobą niepełnosprawną, spór zaś dotyczył stopnia niepełnosprawności. S. M. kwestionowała zaliczenie jej przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, domagając się orzeczenia stopnia znacznego. Z przeprowadzonych przez przedstawicieli zarówno Powiatowego, jak i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wywiadów wynika, że stany chorobowe występujące u odwołującej naruszają sprawność jej organizmu, co w konsekwencji powoduje ograniczenia w możliwości funkcjonowania na poziomie uważanym za typowy dla osoby z pełną sprawnością, a rodzaj i zakres tych ograniczeń powoduje, że warunkiem koniecznym dla wyrównania szans jest zapewnienie częściowej pomocy innych osób w celu uczestnictwa w różnych sferach życia. Wydając zaskarżone orzeczenie, Wojewódzki Zespół podkreślił, że stan zdrowia odwołującej, nie czyni jej osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji, całkowicie zależną od otoczenia, która wymaga tego, by ją pielęgnować w zakresie higieny osobistej, karmić oraz wykonywać w zastępstwie czynności związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Okoliczności te wykluczają możliwość zakwalifikowania odwołującej do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Spostrzeżenia organu co do oceny sprawności odwołującej potwierdzili powołani w sprawie biegli sądowi lekarze z zakresu otolaryngologii, psychiatrii oraz ortopedii. W opiniach sądowo-lekarskich biegli, po badaniu odwołującej się, zebraniu wywiadu i analizie dokumentacji medycznej dostępnej w aktach sprawy, stwierdzili w sposób jednoznaczny, że rozpoznane u odwołującej schorzenia laryngologiczne, psychiatryczne i narządu ruchu powodują nie większy niż umiarkowany stopień niepełnosprawności, wskazując że nie zachodzi konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Jednocześnie biegli stwierdzili, że stwierdzone u odwołującej zaburzenia mają charakter trwałe, a nie okresowy jak stwierdził organ.

Zakres naruszenia sprawności organizmu u odwołującej powoduje, że wymaga ona częściowej pomocy innych osób jedynie w zakresie komunikowania. Jak wynika z wywiadów przeprowadzonych przez biegłych ubezpieczona samodzielnie wykonuje czynności samoobsługowe z zakresu higieny osobistej, samodzielnie spożywa posiłki, ubiera się i porusza. Prowadzi gospodarstwo domowe samodzielnie.

Biegły z zakresu otolaryngologii w swojej opinii wskazał, że obecnie choroba jest w remisji, przez 26 lat od nie stwierdzono wznowy, a odwołująca wymaga jedynie okresowej (a nie stałej) pomocy w zakresie komunikowania się z otoczeniem. Jest natomiast samodzielna w innych w czynnościach życia codziennego.

Również biegły z zakresu psychiatrii wskazał, że zaburzenia nastroju mają charakter trwały i są o takim nasileniu, że kwalifikują do zaliczenia odwołującej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Biegły ortopedia stwierdził również, że zmiany zwyrodnieniowe stawu kolanowego i kręgosłupa szyjnego, nie ograniczają samodzielności odwołującej w stopniu wyższym niż umiarkowany.

S. M. zachowała zdolność do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się m.in. samoobsługę i poruszanie się. To zaś, w ocenie Sądu, pozwala uznać, że jej stan zdrowia i rozpoznane schorzenia odpowiadają umiarkowanemu stopniowi niepełnosprawności. Jak wskazywano powyżej o zaliczeniu wnioskodawczyni do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności decydują dwie przesłanki. Mianowicie, niepełnosprawność ta może wynikać z niezdolności do pracy albo zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, konieczności czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych bądź też obu tych przesłanek łącznie. W niniejszej sprawie pod rozważę Sądu został poddany przypadek, w którym zasadne było orzeczenie niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym z uwagi na konieczność udzielenia odwołującej czasowej albo częściowej pomocy w celu pełnienia ról społecznych w obszarze komunikacji. Mowa przełykowa (cichy szept) w sposób niezaprzeczalny wpływa na możliwość wypełniania przez nią ról społecznych jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym. Mając na względzie § 29 Rozporządzenia, który stanowi, że konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych, należy wskazać, że odzwierciedla on zakres pomocy niezbędnej odwołującej. Sąd stoi na stanowisku, że rozpoznane schorzenia, utrudniają funkcjonowanie odwołującej w wielu aspektach życia codziennego i z tego względu wymaga ona wsparcia. Przy czym trzeba zaznaczyć, że w dalszym ciągu będzie to pomoc ułatwiająca odwołującej prawidłowe funkcjonowanie społeczne, natomiast nie pozbawia jej na stałe możliwości samodzielnej egzystencji. Zakres pomocy właściwy osobie z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym określony jest zatem powyższej wskazanymi ramami wynikającymi wprost z przepisów prawa. Należy pamiętać że zasadniczo różni się on od wsparcia przysługującego osobom ze znacznym stopniem niepełnosprawności, gdzie owa pomoc sprowadza się do wykonywania codziennych czynności w zastępstwie osoby niepełnosprawnej. Innymi słowy, nie jest tak, że odwołująca jest całkowicie zależna od otoczenia, ale nie jest też tak, że zdolna jest funkcjonować w pełni samodzielnie oraz prawidłowo wypełniać właściwe jej role społeczne. Właśnie dlatego ustawodawca przewidział umiarkowany stopień niepełnosprawności, będący pośrednim między lekkim a znacznym, po to by zapewnić konieczne wsparcie osobom, które potrzebują pomocy, nie zaś zupełnego wyłączenia w codziennych obowiązkach.

Do opinii biegłego z zakresu otolaryngologii i ortopedii zarzuty wniosła odwołująca. Podniosła, że stan jej zdrowia nie uległ poprawie oraz że całokształt schorzeń, na które cierpi uzasadnia konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy ze strony osób trzecich. Zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. S. M. podkreślając, że wymaga konieczności zapewnienia opieki stwierdziła jednocześnie, że nie wymaga pomocy w zakresie higieny osobistej i spożywania posiłków. Wymaga jednak pomocy w zakresie przemieszczania i załatwiania spraw urzędowych, zawierania umów co wskazuje na okresowe, a nie stałe potrzeby. Stwierdzenie konieczności długotrwałej opieki i pomocy innych osób wymaga niemal permanentnej pomocy w podstawowych sferach życia codziennego (spożywaniu posiłków, ubieraniu, kąpaniu, przemieszczaniu, komunikacji). Odwołująca nie prezentowała natomiast uwag co do wyводу logicznego biegłych. Wyrażane przez odwołującą zarzuty są jedynie polemiką ze stwierdzeniami zawartymi w opinii biegłego, co nie uzasadnia konieczności powołania innych biegłych do zbadania stanu zdrowia odwołującej się, a także nie powoduje odmówienia wymienionym opinii mocy dowodowej. Zdaniem Sądu, wszystkie opinie biegłych sporządzone na zlecenie Sądu charakteryzują się wszechstronnością, zrozumiałością i brakiem wewnętrznych sprzeczności, jak również wnikliwością w zakresie badania odwołującej i rozpoznania dolegliwości. Wnioski opinii zostały przez biegłych wyciągnięte w sposób logiczny i odpowiedni do wyników przeprowadzonego badania oraz w oparciu o gruntowną analizę dostępnej dokumentacji medycznej. Stąd też, sporządzone ekspertyzy zasługują na przyjęcie za miarodajne dla wydania orzeczenia w sprawie w pełnym zakresie.

Mając na uwadze wszystko powyższe, jak i wskazywaną wcześniej spójność i logiczność opinii należało uznać te opinie za rzetelne i wiarygodne, a w konsekwencji podzielić zawarte w nich wnioski, nie znajdując podstaw do ich kwestionowania. Zważywszy na definicję umiarkowanego i znacznego stopnia niepełnosprawności, stopień dysfunkcji odwołującej świadczy o zasadności zaliczenia jej do pierwszego z tych stopni. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do uznania, że ocena stopnia niepełnosprawności odwołującej przez Zespoły orzekające w sprawie była nieprawidłowa. Mimo tego, że odwołująca codziennie boryka się z trudnościami to stan jej zdrowia nie uzasadnia konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Natomiast Sąd uznał, że zachodzą przesłanki do zmiany okresu, na jaki wydano sporne orzeczenie, gdyż niepełnosprawność ma charakter stały, bowiem według wiedzy medycznej stan zdrowia odwołującej się nie ulegnie poprawie.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wymagało także korekty polegającej na stwierdzeniu, że S. M. jest osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym trwale również z symbolami niepełnosprawności 02-P oraz 05-R z uwagi na stwierdzenie przez biegłych psychiatrę i ortopedę także chorób psychiatrycznych i narządu ruchu w umiarkowanym stopniu oraz charakteru trwałego wszystkich występujących u odwołującej chorób.

Mając na uwadze powyższe sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że w pkt I. zaliczył S. M. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe także z powodu schorzeń o symbolach 02-P oraz 05-R, zaś w pkt II. oddalił odwołanie w pozostałej części.

ZARZĄDZENIE

1. (...)A. B.),

2. (...)

3. (...)

21.02.2023